

U ovom broju možete pročitati:

- Šta sadrži Memorandum o razumijevanju o restrukturiranju RTV BiH
- Kako se na inicijativu OHR o transformaciji RTV BiH reaguje u Federaciji i Republici Srpskoj
- Medijska legislativa u Republici Srpskoj
- Analiza hrvatskih medija u Federaciji
- Bombom na Radio Miliće
- SFOR napustio predajnik SRT-a
- Medijske vijesti ukratko

Poseban prilog za domaće medije:
- Godišnji izvještaj Reportera bez granica

Novosti o medijima

Svake druge sedmice priprema
agencija SAFAX, Sarajevo

© Novinarstvo i demokratija

© Mediji u tranziciji

<http://www.mp-institut.com/>

Broj 7, Serija I

Sarajevo, 1. jun 1998.

Restruktuiranje RTV

A šta je sa radnicima ?

Najdeblji kraj iz sadašnje konfuzije, koja je nastala oko najavljene transformacije Radio televizije BiH, mogu izvući njeni zaposleni. Opsjednuti osjećanjem da ni oni ni njihova RTV ne mogu propasti "jer nema te države na svijetu koja nema svoju televiziju", sadašnji radnici i njihov sindikat prekasno su shvatili da se o njihovim pravima i interesima, bar kako sada izgleda, malo ko sekira. Bosna je takva država da je u njoj sve moguće, pa čak i da nema svoju televiziju. A moguće je i to da neko preko noći, bez riječi, iz nje otpusti tristo, petsto ili još više radnika.

Imponuje što su radnici i njihov sindikat osjećali mnogo više odgovornosti za rješavanje sistemskih pitanja položaja radio difuzije u BiH, nego oni kojima je to posao. Ali cijena toga bila je da se u javnosti više čuo (ili su tako mediji prenosili?!) radnički vapaj za jedinstvenom RTV nego li za platama i socijalnom sigurnošću. Nimalo ne želim da umanjim značaj tako svjesnog odnosa radnika prema pitanjima razvoja svoje kuće, ali nije li tako dugotrajno guranje i radnika i sindikata na isključivo politički teren reagovanja ustvari otupilo oštricu borbe za socijalna, profesionalna i sindikalna prava?

Pretpostavljam da radnici RTV BiH žele da u kući, kojoj su dali dio sebe, rade sa zadovoljstvom, kreativno, slobodno, i da ne žive na prosjačkom štapu. Isčekivanje, da ih u eru takvog blagostanja uvedu dvije političke stranke, bilo je kobno, koliko može biti i kobna intervencija međunarodne zajednice, ako se ne osloni i na znanje, pamet i sposobnosti onih koji nešto znaju o RTV, i u toj kući, i izvan nje.

Može da ohrabri, makar i zakašnjelo buđenje, koje su radnici pokazali na svom zadnjem sindikalnom zboru. Ali to je bio glas očajnih.

U normalnom svijetu o transformaciji takvog sistema, kao što je državna RTV, brine država sa brojnim timovima stručnjaka. Zaposleni u tim televizijama takođe nemaju bogzna kakvog uticaja na odluke parlamenta ili vodećih stranaka, ali se zato njihovi sindikati lavovski bore za radnička prava neovisno od toga koju političku opciju simpatišu njihovi članovi.

Šta objektivno sada preostaje radnicima RTV BiH, osim da čekaju šta će se desiti ili da dignu ruke od svega i da se rasture po svijetu tražeći posla.

Prvo, treba podržati zahtjev za brzom transformacijom RTV BiH, jer se u transformaciji, a ne u ostajanju status quo, nalazi mogući izlaz iz sadašnje krize. Pogrešno bi bilo uslovljavati početak transformacije samo ovim ili onim rješenjem. Biće zadovoljstvo raditi u onoj radio - televiziji, koja ne zatvara vidike i ne ograničava profesionalizam, u kojoj se može pristojno zaraditi, pod uslovom da se dobro radi. Još se ne zna ko je vlasnik RTV BiH, pa prema tome ni država ni partije nisu jedini koji imaju mandat da o tome razgovaraju.

Drugo, ako već niko do sada nije zaštitio kapital i kritičnu kadrovsku masu RTV BiH, radnici imaju pravo na to. Pristalica sam i radikalnijih rješenja, ako drugačije ne ide, što znači radničkog štrajka, pasivne rezistencije ili čak formiranja radničkog odbora za privremenu upravu, ako postojeći upravni odbor neće da radi ili je izgubio svaki legitimitet i legalitet. Možda bi upravo takav novi kućni domaćin donio neophodnu odluku da se RTV BiH ne smije zaduživanjem tjerati dalje u ambis, niti radnici patriotskim pozivima prinuđavati da rade maltene besplatno. Naravno, pod uslovom da se takve programske restrikcije ne odnose samo na pokrivanje posjete Pape ili spotove OHR-a. Ali, sada je vjerovatno racionalnije i uputnije insistirati da se postavi i natjera da proradi privremeni upravni odbor, koji bi na tom planu zaveo red i preuzeo u ruke proces transformacije. Nova uprava RTV BiH mora imati povjerenje kako državnih organa i međunarodne zajednice, tako i radnika. To će morati prvi da shvati međunarodni supervizor (ili administrator).

Treće, sindikat mora ponuditi mehanizme zaštite prava radnika na rad ili pravičnu nadoknadu za slučaj otpuštanja sa posla, do čega će vjerovatno doći kada se transformacija sprovede. Novi upravni odbor, uz podršku sindikata, morao bi naći adekvatna rješenja da što veći broj sposobnih radnika ostane u nekoj od transformisanih organizacionih cjelina sadašnje RTV, angažovan na produktivnim poslovima koji se do sada nisu radili. To znači da treba bolje iskoristiti postojeće resurse kojima RTV BiH raspolaže (slobodne prostore, tehničke kapacitete, stručnjake specijaliste). Transformacija nije samo čin pretvaranja državne u javnu RTV niti određivanje njenog entitetskog ili državnog karaktera, već i oblikovanje jednog zapuštenog sistema u moderni radio difuzni organizam.

Četvrto, privatizaciju treba dočekati spremno. Država (bez obzira sa kog nivoa) sigurno ne može da računa na cijeli kolač za sebe. Budući dioničari mogu

Novosti o medijima- na jednom mjestu o aktuelnim medijskim događanjima u Bosni i Hercegovini
Izlazi svakog drugog ponedjeljka na engleskom i bosanskom/hrvatskom/srpskom jeziku. Tekstovi domaćih autora objavljuju se na jeziku kojim se autor služi.

Izdaje: **Media Plan** i novinska agencija **Safax**
Urednik: Zoran Udovičić

Redakcija u Sarajevu:
Patriotske lige 30/III, Sarajevo;
Tel/fax: +387 71 213 078, 206 542
E-mail:

mediaplan_zu@zamir-sa.ztn.apc.org,
safax-mp@bih.net.ba

Dopisništvo u Banja Luci:
Braće Mažar 74, Banjaluka;
Tel/fax: + 381 78 17 943

<http://www.mp-institut.com/>

**PREŠTAMPAVANJE DOZVOLJENO
UZ NAZNAKU AGENCIJE I AUTORA**

Zahvaljujući donaciji Fonda Otvoreno društvo Soroš i Evropske komisije domaćim medijima servis se dostavlja besplatno.

biti radnici, sadašnji i bivši, ali i svako drugi ko bude želio da otkupi dionice RTV BiH. Sadašnjim i nekadašnjim radnicima kapital RTV BiH će biti atraktivan ako budu vjerovali u mogućnost razvoja te kuće i ostvarivanje profita, kad tad. Možda će sto, dvjesta ili čak više sadašnjih i nekadašnjih radnika RTV BiH (RTV Sarajevo) htjeti da svojim certifikatima kupe dionice upravo ove kuće. Ako bi se udružili možda bi imali i neku snagu u upravljanju tom kućom ili kućama. A ako bi to postigli možda bi se neka od tih cjelina mogla organizovati kao samostalna produkcija, koja bi se na potpuno komercijalnim i marketinškim principima pojavila na domaćem i inostranom radio difuznom tržištu i tako regenerisala rtv proizvodnju ovog podneblja.

Zato se vraćam tezi broj jedan. Transformacija RTV BiH nije samo pitanje patriotizma ili očuvanja kontinuiteta poluvjekovne institucije, razložnosti ili ne prihvatanja stava da Bosna ima zajedničku radio televiziju, sporazuma ili kompomisa među onima koji treba da saraduju i zajednički žive. Transformacija je izazov i svakom profesionalcu pod uslovom da precizno zna šta i pod kojim uslovima želi da radi. (Zoran Udovičić)

Memorandum o razumijevanju oko restruktuisanja RTV BiH

1. Mi, dole potpisani, prihvatamo reorganizaciju Radio- televizije Bosne i Hercegovine (RTV BiH), kako je izložio Visoki predstavnik, a što je u skladu i duhu Opšteg okvirnog sporazuma o miru (GFAP).
2. U Bosni i Hercegovini biće ustanovljena javna radio i tv korporacija u skladu sa aneksom 9 GFAP. Korporacija će odražavati ustavnu strukturu Bosne i Hercegovine, kao države sastavljene od dva entiteta i tri konstitutivna naroda, kako je definiše GFAP. Korporacija će biti formirana na bazi sporazuma postignutog između dvije javne tv mreže entiteta. U RS to će biti SRT.

Za Federaciju, nova javna entitetska tv biće formirana na osnovu tehničke infrastrukture postojeće RTV BiH, uključujući i njenu programsku arhivu. Ova javna rtv biće podložna istim principima administracije i transparentnosti kao i SRT, a što se podvodi pod priloženu povelju i statut buduće rtv.
3. Do konačnog ustanovljenja ove javne korporacije, Predsjedništvo će imenovati jedno prelazno izvršno tijelo za upravljanjem RTV BiH. Ovaj odbor će biti odgovoran za upravljanjem RTV BiH, a biće imenovan u skladu sa novim statutom i poveljom , što će uraditi Visoki predstavnik. Biće određeno kao zadatak da se sačini jedan cjelovit prijedlog ustanovljenja javne korporacije. Sve dok je međunarodna zajednica prisutna u BiH, jednog od članova upravnog tijela imenovaće Visoki predstavnik. Imenovanje ostalih članova upravnog odbora ratifikovaće Visoki predstavnik. U slučaju ne postizanja sporazuma o imenovanju novog upravnog odbora do 10. juna 1998. godine, to će neposredno učiniti Visoki predstavnik.
4. Novi upravni odbor imenovaće generalnog upravitelja RTV BiH. Generalni upravitelj će asistirati upravnom odboru kojeg je imenovao Visoki predstavnik, a kako je opisano u članu 3, Memoranduma o razumijevanju (MOU). Međunarodni član upravnog odbora biće ovlašten da nadgleda proces restruktuisanja RTV BiH. On će takođe biti ovlašten da osigura uređivačku nezavisnost mreže, te da inicira disciplinski postupak koji će se voditi pred upravnim odborom.
5. Predsjednik i potpredsjednik Federacije BiH imenovaće prelazno upravno tijelo za RTV Federacije, sa zadatkom da ustanove federalnu rtv, a u skladu sa ustavnom strukturom Federacije BiH, i u skladu sa drugim paragrafom člana 2, MOU. Imenovanje upravnog odbora biće u skladu statuta i povelje koje će predočiti Visoki predstavnik. Jednog člana upravnog odbora imenovaće Visoki predstavnik, koji će takođe ratifikovati imenovanje

ostalim članovima upravnog odbora. Ako se ne postigne sporazum o imenovanju novog upravnog odbora federalne rtv do 10. juna ove godine, to će uraditi Visoki predstavnik. Prelazni upravni odbor također će raditi zajedno sa Visokim predstavnikom na izradi zakona o ustanovljenju federalne rtv. Zakon treba biti usvojen što je moguće prije. Restruktuisanje RTV BiH, te ustanovljenje federalne rtv, odvijace se uporedo.

6. Novi prelazni upravni odbor federalne rtv imenovaće generalnog upravitelja, koji će saradivati sa članovima upravnog odbora koje će imenovati Visoki predstavnik. Član upravnog odbora ispred međunarodne zajednice biće ovlašten da nadzire proces rekonstruisanja. On će također biti ovlašten da osigura nezavisno uređivačku poziciju tv mreže, kao i da inicira disciplinski postupak o kome će konačnu odluku donijeti upravni odbor.
7. U restruktuisanju RTV BiH tezićemo međunarodno priznatim standardima javnih rtv. To će tražiti od postojeće RTV BiH, entitetske tv i javne rtv korporacije za BiH, da finansijsku materiju učine transparentnom, da se pridržavaju izbalansiranog tretmana informacija i programa, kao i da promovišu toleranciju između entitetskih zajednica.
8. Osim toga, sve rtv mreže će raditi u skladu sa novom procedurom Komisije za medijske standarde i licence (IMSLC), do usvajanja na, nivou BiH, novih zakona o medijima i rtv. Nove rtv mreže će se također povinovati odlukama Privremene izborne komisije i medijskim pravilima, što je u nadležnosti Ekspetne medijske komisije (MEC), sve dok se u potpunosti ne ustanovi IMSLC.
9. Takođe smo se obavezali za punu reintegraciju cijele transmisionne infrastrukture unutar Federacije, kao i unutar BiH, a za potrebe javne korporacije i federalne rtv. To će tražiti od HRT da na zakonit način aplicira frekvencije za prenos svog programa unutar teritorije BiH, kao i da dobije zakonsku dozvolu za upotrebu bilo kojeg predajnika.
10. Visoki predstavnik i SFOR imaće slobodan pristup svim instalacijama RTV BiH, uključujući i one koje trenutno koristi HRT.
11. Reorganizacija kako ju je predočio Visoki predstavnik će započeti u dobroj namjeri i bez odlaganja.

Prijedlog iz OHRa upućen na potpis sljedećim ličnostima:

Alija Izetbegović, predsjedavajući Predsjedništva

Krešimir Zubak, član Predsjedništva

Momčilo Krajišnik, član Predsjedništva

Carlos Westendorp, Visoki predstavnik

Reagovanja ...

...Sindikata RTVBiH

Članovi Samostalnog sindikata insistiraju da se rad na transformaciji RTV BiH odvija paralelno i na javnoj RTV Federacije Bosne i Hercegovine i na javnoj krovnoj RTV Bosne i Hercegovine.

Članovi Sindikata RTV BiH saglasni su sa procesom transformacije koja će se izvršiti u skladu sa zakonima BiH, koristeći najpozitivnija demokratska iskustva i međunarodne standarde javnih radio-difuzija čime će RTV BiH doprinosti slobodnom formiranju javnog mnjenja, obezbjeđivati raznovrsne i istinite informacije iz domena kulturne baštine, kulture, obrazovanja, sporta, muzike, zabave, te umjetničkih sadržaja. Pri tome poštovati različitost mišljenja i stavova na svim zvaničnim

jezicima BiH i na teritoriji cijele BiH, ravnopravno zastupajući sve političke, ekonomske i druge stavove.

Čvrsto stojimo na stavu da na svaki način treba obezbjediti održavanje kontinuiteta sadašnje RTV BiH, jer smo je gradili preko 50 godina, sačuvali je i u toku ratnih godina i danas je održavamo u najboljoj namjeri da je u službi svih naroda i narodnosti koji žive u Bosni i Hercegovini.

Insistiramo na što bržem donošenju zakona o RTV BiH.

Tražimo da u predstojećem imenovanju upravnih odbora obavezno budu uključeni i predstavnici Sindikata RTV BiH čija će uloga biti zaštita interesa radnika ove Kuće.

Zahtjevamo da u postupku transformacije RTV BiH ni jedan radnik u radnom odnosu ne može biti otpušten bez saglasnosti Sindikata.

Tražimo da se u procesu transformacije RTV BiH jasno i nedvosmisleno definiše marketinška funkcija RTV BiH i pravo da RTV BiH sve svoje resurse može staviti u funkciju obezbjeđenja dodatnih sredstava i poboljšanja materijalnog položaja radnika RTV BiH.

Zahtjevamo da se jasno definiše šta je to javna funkcija RTV BiH, kako se i ko je finansira, a šta je komercijalna i na koji se način ona ostvaruje.

Zalažemo se za potpunu transparentnost svih prihoda RTV BiH, ali i sa jasnom definicijom kako se oni ostvaruju, ko obezbjeđuje sredstva, jer sadašnji način finansiranja vodi RTV BiH direktno u bankrot.

Tražimo da se jasno definiše ko će preuzeti i izmirivati dugovanja RTV BiH stvorena do 1992. godine.

Zahtjevamo da Visoki predstavnik snagom svoga autoriteta bez odlaganja zabrani emitovanje programa Hrvatske i Srbijanske RTV na prostoru BiH sa predajnika na teritoriji BiH, te obezbjedi da se putem njih emituje program RTV BiH.

Zaključujemo da ćemo svoje proizvodno-programске obaveze prilagoditi realnim materijalnim mogućnostima ako se do 1. jula 1998. godine ne izvrši transformacija RTV BiH i definiše način finansiranja ukupne djelatnosti. To znači da će RTV BiH, ako ne bude adekvatnih materijalnih sredstava za plaće radnika i materijalne izdatke biti prinuđena da reducira programске aktivnosti do mjere svojih mogućnosti.

Tražimo da se odmah pristupi izradi i usvajanju kolektivnog ugovora između Sindikata i Posloводства RTV BiH.

Glavni odbor

...Nezavisne unije novinara BiH

Povodom najavljenog transformiranja RTVBiH, Nezavisna unija profesionalnih novinara (NUPN) BiH izdala je saopćenje u kojemu se zalaže za takvu transformaciju koja će doprinijeti da TVBiH profesionalno obavlja svoju novinarsku zadaću i bude jednako otvorena za sve građane i narode u BiH, kao i za sve političke stranke, organizacije i udruženja.

NUPN smatra kako je ovoj zemlji potrebna državna TV kuća, ali sa jasno utvrđenom programskom koncepcijom, koju će utvrditi Parlament BiH nakon sveobuhvatne rasprave u kojoj će sudjelovati predstavnici parlamentarnih stranaka, novinarskih asocijacija, te zaposleni u državnoj RTV BiH.

Ovim se saopćenjem pozivaju međunarodne organizacije te i Komisija Ureda visokog predstavnika da javno prezentiraju koncept transformiranja TVBiH i argumentiraju prijedloge za novu shemu organiziranja TVBiH.

“Strukturiranje državne TV nije pitanje na čije rješavanje imaju ekskluzivno pravo samo članovi Predsjedništva BiH, Ureda visokog predstavnika ili neko treći. Organiziranje TV kuće drzavnoga značaja je pitanje koje bi trebalo da podrazumijeva široku debatu unutar novinarskih asocijacija i među zastupnicima državnog Parlamenta”, kaže se u saopćenju.

Nezavisna unija profesionalnih novinara izražava zabrinutost za sudbinu trenutno zaposlenih u TVBiH.

...Ministarstva informisanja RS

U posljednje vrijeme sve češće se pominje tzv. “zajednička televizija Bosne i Hercegovine”, naročito na konferencijama za štampu predstavnika OHR.

Ministarstvo je nekoliko puta tražilo objašnjenje tih ideja i nikada nije dobilo potvrđan odgovor da zaista postoje namjere da se takva televizija formira.

Neposredan povod ovom saopštenju su agencijske vijesti o istupu predstavnika OHR-a g. Atarašanija (zvaničan tekst tog istupa nismo mogli dobiti).

S tim u vezi Ministarstvo informacija saopštava da sve iznijete ideje o Televiziji Bosne i Hercegovine koja bi bila “javna zajednička radio televizija” spadaju u arsenal improvizacija i neodgovornog istupanja što se ne može drukčije okarakterisati nego podmuklim nastojanjem da se promijeni Dejtonski sporazum.

Ministarstvo informacija upozorava na činjenicu da je informisanje u Dejtonskom sporazumu isključivo posao i nadležnost entiteta. Vlada Republike Srpske nikada neće pristati da se tom sporazumu, pa i u oblasti informisanja, niti oduzme niti doda i jedno slovo.

Takođe upozoravamo sve relevantne faktore da se klone vještačkih i naturenih ideja koje se na Balkanu uvijek peru krvlju i da ISKLJUČIVO RAVNOPRAVNO TRETIRA OBA ENTITETA POŠTUJUĆI DEJTONSKI SPORAZUM u kojem ne piše da saglasnost za famoznu zajedničku javnu televiziju daje neefikasno Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Bilo kakvo zajedništvo u oblasti informisanja moguće je jedino ako je to u interesu dva entiteta i ako se entiteti o tome dogovore.

Ministar Rajko Vasić

Krajišnik protiv zajedničkog informiranja

Član Predsjedništva BiH iz RS Momčilo Krajišnik izjavio je da Ured visokog predstavnika za BiH nema pravo odlučivanja o zajedničkom informiranju, jer je ono, kako je naglasio, isključivo u nadležnosti bh. entiteta, javlja BHP.

Krajišnik je u izjavi medijima na Palama rekao da je u BiH na djelu direktna i gruba revizija Dejtonskog sporazuma, kao i pokušaj da se pritiscima nadležnosti RS prebace na BiH.

“Ovo je pokušaj da se tamo gdje je najosjetljivije, odnosno na informiranju, pritiscima napravi zajednički medijski prostor, iako je jasno rečeno da je to u nadležnosti RS, odnosno Federacije BiH”, istaknuo je Krajišnik.

Hrvatski mediji u Federaciji

U analizi koju, na temelju provedenog istraživanja, nudimo pažnja je skoncentrirana na sve hrvatske, i elektronske i pisane, medije u Federaciji BiH, prije svega u onom dijelu koji je pod kontrolom HDZ BiH. Analizom su, dakle, zahvaćene radio i TV stanice, hrvatske izvještajne agencije, ali i tisak. Međutim, analiza zahvata i medije čije se centrale nalaze u Republici Hrvatskoj, a koji se prate i utječu na oblikovanje javnog mnijenja u Federaciji BiH.

U dijelovima pod hrvatskom kontrolom mediji su osnivani, a rtv frekvencije zaposjedane po zakonima i drugim propisima nekadašnje Republike Herceg Bosna, koji su ustvari bili sastavni dio hrvatskog zakonodavstva. Sada više ne postoje organi koji su takve propise donijeli, ali se ti propisi i dalje primjenjuju na lokalnom nivou. Na području pravne legislative vlada totalni haos. Federalno medijsko zakonodavstvo ne postoji i na njemu tek rade međunarodni stručnjaci koje je angažovao OHR.

Zatvorenost medijskog prostora u hrvatskom dijelu Federacije, rezerviranost i odbijanje vlasti, medija i samih novinara da sarađuju na širem medijskom planu, jedan je od glavnih uzroka održanja političkih tenzija i netolerancije na međunacionalnom planu.

Radio stanice

U Federaciji BiH danas djeluje 28 hrvatskih radio stanica¹. Najveći dio njih je nastao tokom devedestih godina. Zapravo, ako se detaljno snimi vrijeme njihova nastajanja, postaje jasno da je samo pet radio stanica utemeljeno i emitiralo svoj program i prije 1990. godine².

Karakterističan je i podatak da su samo tri radio stanice privatne.³ Sve ostale, dakle njih 25 imaju karakter javne državne odnosno lokalne radio stanice. Međutim, privatni ili državni vlasnički status nije nikakav uslov za nezavisnu uređivačku orijentaciju. Nacionalni interes, koji danas monopolistički tumači vodeća stranka HDZ, je i dalje prvi i osnovni kriterij uređivačke politike medija. Hrvatski radio Herceg-Bosna ima karakter državne radio stanice, dok su ostale 24 radio stanice lokalnog ranga.

Na općoj ravni je, vjerojatno, zanimljiv i još jedan podatak. Naime, od ukupno 28 radio stanica 17 njih u svome nazivu ima prefiks hrvatski, dok 14 radio stanica nema tog prefiksa.

Sukladno činjenici da su sve, osim jedne, lokalne radio stanice je i podatak da je u njima zaposlen mali broj radnika. Naime, u svih 28 radio stanica je stalno uposleno 226 radnika ili 8,08 radnika u prosjeku. Samo 114 njih su novinari, ili u prosjeku 4,08 novinara po jednoj radio stanici. Brojke postaju još slikovitije ako se zna da u samo tri radio stanice (HR Herceg Bosna, HR Mostar i Radio Soli u Tuzli) radi čak 87 radnika, a da u svih ostalih 25 radio stanica radi 139 radnika. Na koncu, za sebe mnogo govori i podatak da je na svim radio stanicama ukupno uposleno samo 17

¹ U kontekstu ovog dijela analize ih samo navodimo. To su: Radio Posušje; Radio Kupres, HR-Radio županija posavke-radiopostaje Odžak; HR Herceg-Bosna; Radio Livno; HR radiopostaja Soli Tuzla; Radio Dobre vibracije; HRT Jajce; Obiteljski radio "Valentino"; Radiopostaja "Vrhbosna" Sarajevo; Radio "Nove Ravne"; HR Busovača; HR Orašje; Radio "Dupin" Neum; HR-radiopostaja Žepče; HR-radiopostaja Usora; HRTV Novi Travnik; HR-radiopostaja Uskoplje; HR-radiopostaja Mostar; Radio Rama; HRTV Kiseljak-radiopostaja Kiseljak; HR Ljubuški; HR Široki Brijeg; HR Čapljina; HRTV "Lašva- radiopostaja Vitez; Radio Tomislavgrad; Radiopostaja Drvar; HR "Bobovac".

² To su Radio Posušje (utemeljeno 1984.), Radio Livno (utemeljeno 1979.), HR Orašje (1978.), HR-radiopostaja Mostar (1969.), HR Čapljina (1976.).

³ To su Rradio Dobre Vibracije-Mostar, Obiteljski radio Valentino-Nove Ravne i Radio Dupin iz Neuma

diplomiranih novinara, a da u čak 17 radio stanica uopće nema diplomiranog novinara u radnom odnosu.⁴

Samo jedna radio stanica (Radio Valentino, Ravne Brčko) emitira program 24 sata dnevno. Nekoliko stanica emitira program u ukupnom trajanju iznad 10 sati. Među njima se nalaze HR Herceg Bosna sa 18 sati programa dnevno, Radio Soli sa također 18 sati programa dnevno, Radio Ljubuški koji dnevno emitira 13 sati programa. Zavidnu satnicu imaju i Radio Mostar i Radio Vrhbosna iz Sarajeva, koje dnevno emitiraju po 12 sati programa, te Radio Novi Travnik i Radio Dobre vibracije koji dnevno emitiraju po 11 sati programa. Ali, zato nisu rijetke i radio stanice čija je satnica u emitiranju programa dnevno mnogo manja. Primjerice, Radio Kupres dnevno emitira program svega 3 sata, Radio Jajce 5 sati, a Radio Drvar 5,5 sati.

Izvjesno je da se, kada se govori o dometu signala i utjecaju medija, mora izdvojiti nekoliko radio stanica. To je, prije svih, HR Herceg Bosna koji se, praktično, može slušati na čitavom prostoru na kojem postoji hrvatska kontrola. Odmah za njim, ali s mnogo manjim utjecajem, su HR – radio postaja Mostar, te Radio Soli u Tuzli. Instaliranjem nove tehnike znatno je povećana čujnost i Radio Tomislavgrada.

Kada se, pak, analizira struktura programa prostorno najutjecajnijih radio stanica, sa popriličnom se sigurnošću može konstatirati da jedino HR Herceg Bosne ima, koliko toliko, zaokruženu programsku filozofiju u smislu raznovrsnosti programskih sadržaja. Dijelom se to može kazati i za HR Mostar, Radio Soli i Radio Vrhbosnu dok su sve ostale programski mnogo siromašnije.

Nezavisna orijentacija u principu nije obilježje hrvatskih radio stanica na području Federacije BiH. Sam status javnih poduzeća dovoljno govori o karakteru njihove programske orijentacije. Nezavisna orijentacija se može pretpostavljati kod privatnih radio stanica Radio Neum i Radio Valentino. To su inače jedine radio stanice u tzv. ekskluzivnim hrvatskim područjima koje namjeravaju prenositi programe na hrvatskom jeziku inostranih stanica Voice of America, Deutsche Welle i Radio Free Europe, koji se inače u tim sredinama smatraju antihrvatskim. Međutim, budući bit njihova programa čini zabavni i marketinški program, a ni čujnost im nije velika, to ni njihova nezavisna pozicija nema neko osobito veliko značenje. Ruku na srce, neka iskustva s njima govore i o tome da one nisu spremne emitirati program koji bi dolazio u sukob s vladajućom HDZ političkom filozofijom. Svakako nezavisniji karakter u odnosu na druge imaju radio stanice koje emituju u tzv. nacionalno mješovitim kantonima (poput Sarajeva ili Tuzle) gdje ne postoji tako veliki međunacionalni naboj. Zato, na primjer, Radio Vrhbosna iz Sarajeva, koja formalno pripada Hrvatskom kulturnom društvu “Napredak”, ima vrlo tolerantan i građanski orijentisan program.

Na koncu, na najvećem prostoru pod hrvatskom kontrolom je dobra čujnost radio stanica iz Republike Hrvatske, prije svega Radio Zagreba i Radio Splita.

TV stanice

Na prostoru Federacije BiH pod hrvatskom kontrolom djeluje šest TV stanica: HRTV Herceg Bosne, HRTV Kiseljak, HRT Mostar, HTV Novi Travnik, HTV Ljubuški i HTV Tomislavgrad. Doduše, HTV Ljubuški i HTV Tomislavgrad uopće nemaju vlastitog programa. Svoje djelovanje temelje na reemitiranju satelitskog programa tako da je dosta upitno i pitanje bilo kakvog utjecaja ovih televizija.

Po svome utjecaju prednjači HTV Herceg Bosna. Po dostupnim informacijama ona se može gledati na najvećem dijelu prostora pod hrvatskom kontrolom. Doduše, ni ona nema posebno bogat vlastiti program. Svakodnevno se on svodi na jednu informativnu emisiju, u 22.00 sati. Srijedom

---

⁴ Među njima su Radio Posušje, Orašje, Široki Brijeg, Kupres, Dupin, Drvar, Odžak, Žepče, Tomislavgrad, Dobre vibracije, Usora, Jajce, Uskoplje, Ravne Brčko, Kiseljak, Busovača i Ljubuški

priprema kontakt emisije u trajanju od dva sata, između 20.00 i 22.00 sata. Uz to, od vlastitog programa ima nešto marketinškog programa.

Odmah do HTV Herceg Bosna po utjecaju, a i po programu, je HRT Kiseljak (TV KISS) koja je osnovana prije pet godina i prva je televizija s hrvatskim predznakom u BiH. TV KISS pokriva prostor Kiseljaka, Kreševa, Fojnice, Viteza, Busovače, Nove Bile, Novog Travnika, dijela Vareša, Žepča, Usore, Novog Sarajeva i Breze (oko pola miliona gledatelja). Dnevno emitira 6 sati programa od čega 3 sata vlastite produkcije. U okviru njega centralna je emisija TV Dnevnik (u 19,00 sati), a nakon preuzimanja Dnevnika HTV-a, ova TV emitira vlastitu emisiju sastavljenu od reportaža, priloga i razgovora o značajnim događajima u Kiseljaku i drugim mjestima srednje Bosne. TV KISS vrši funkciju Studija HRT-a za središnju Bosnu, pripremajući priloge za mnoge informativne emisije Hrvatske TV.

Svojevremeno ogroman (i to negativan) utjecaj na političku situaciju u Mostaru je imala HTV Mostar. Ova stanica je vodila pravi propagandni rat protiv bošnjačkog rukovodstva u istočnom Mostaru, često dezinformišući javnost, pa čak i vrijeđajući nacionalna i vjerska osjećanja Bošnjaka. Ni jednog trenutka rukovodstvo ove stanice nije ostavljalo sumnju da snažno podržava vladajuću hrvatsku stranku HDZ. U dva navrata je Komisija OSCE-a za medije, kažnjavala ovaj medij zbog političke pristrasnosti i "prljavog rječnika". Smirivanjem tenzija u Mostaru, i program HTV Mostar je postao "umjereniji", ali i dalje navijački za HDZ. Primjetan je i pad obima vlastite produkcije HTV Mostar. Razlog za to je, možda, iščekivanje početka nove Hrvatske tv Mostar koja će biti zvanična tv tri općine u Mostaru sa hrvatskom većinom. Sadašnja HTV Mostar, kako je predviđeno, trebalo bi da se inkorporira u ovu novu televiziju.

Hrvatska televizija Mostar (tri općine) trebala je da sa radom počne u aprilu ove godine, ali do toga još nije došlo. Iako rukovodstvo televizije ne želi da daje bilo kakve informacije, iz novinarskih krugova u Mostaru sa može saznati da postoje dva problema. Prvi su, navodno, personalna neslaganja u rukovodstvu nove tv, dok je drugi razlog - čekanje odobrenja za frekvenciju od Komisije za medijske standarde i licence (IMSLG) koju je osnovao Ured visokog predstavnika.

Utjecaj drugih TV je znatno skromniji. Međutim, taj nedostatak nadoknađuje HTV (državna televizija Republike Hrvatske) sa svojim TV centrima u Širokom Brijegu i Sarajevu. Na to upućuje i činjenica da od ukupno 43 stalno uposlena u svim televizijama na HRT-TV centar Široki Brijeg otpada čak 31.

Doduše, za cjelovitost ocjene je, možda, dobro došao i jos jedan podatak. Od ukupno uposlenih na svim TV stanicama (43) samo njih 15 su novinari, a od njih svega dvoje su diplomirani novinari. S druge strane, ni jedna od tih TV stanica nije privatna. Sve su, dakle, državne – lokalne TV, a to znači i da su podložne lokalnom političkom establišmentu. Naše ocjene u tom pogledu su iste kao i za radio stanice.

Tisak

Na čitavom prostoru pod hrvatskom kontrolom u Federaciji BiH ne izlazi ni jedna dnevna novina. Doduše, tu prazninu popunjavaju Slobodna Dalmacija i Večernji list, koji imaju svoja stalna dopisništva u BiH (Slobodna Dalmacija u Mostaru i Sarajevu, a Večernji list u Širokom Brijegu), i koji imaju posebni dio lista posvećen ovom BH prostoru. Tako, Slobodna Dalmacija svakodnevno odvaja za ovaj BH prostor 2-6 stranica vijesti, a Večernji list ostavlja permanentno 3 stranice za događaje u tzv. Herceg Bosni.

Od tjednika se danas mogu identificirati samo dva: Horizont, list u vlasništvu Privatnog nakladničkog poduzeća, koji izlazi u Mostaru, i Hrvatska riječ, tjednik koji izlazi u Sarajevu. Oba protežiraju isključivo zvaničnu politiku HDZ.

Što se tiče distribucije štampe, u zadnje vrijeme je došlo do izvjesne deblokade protoka informacija. U dijelovima Federacije pod bošnjačkom kontrolom i ranije se mogla nabaviti sva

štampa iz Hrvatske, pa i neki listovi lokalnog značaja iz hrvatskih opština u BiH. U zapadnom Mostaru i nekim hercegovačkim opštinama pod hrvatskom kontrolom se mogu naći neka revijalna izdanja iz Sarajeva, ali dnevnih novina nema. Općenito liberalnija situacija je u onim hrvatskim opštinama u Posavini i centralnoj Bosni gdje nije bilo bošnjačko – hrvatskih ratnih sukoba. Formalno zakonske zabrane za distribuciju štampe ne postoje, ali postoje političke.

Na koncu, identificirati se može veliki broj mjesečnih i periodičnih listova ili pregleda. Po jednom istraživanju iz sredine 1997. godine identificirano je čak 35 takvih tiskovina⁵.

Agencije

Na prostoru pod hrvatskom kontrolom djeluju tri domicilne izvještajne agencije: HABENA (Hercegbosanska novinska agencija), KIUM (Katolički informativni ured Mostar) i KTA (Katolička tiskovna agencija Sarajevo). Uz ove ne mogu se zaobići ni dopisništva HINE u Mostaru i Sarajevu⁶. (Centar za analitiku i dokumentaciju Media plana).

Medijska legislativa u RS

Novinarske i medijske slobode

Zakonodavstvo Republike Srpske, sa ustavnopravnog aspekta, moglo bi se svrstati među najliberalnija zakonodavstva kada su u pitanju medijske slobode. Ustav garantuje građanima pravo na informaciju, a sredstva javnog informisanja obavezuje na blagovremeno, objektivno i istinito informisanje javnosti.

Sloboda osnivanja

I kada je u pitanju osnivanje javnih glasila, zakon je krajnje liberalan. Svako ko registruje preduzeće sa informativnom djelatnosti i dostavi osnivački akt sa programskom koncepcijom, u roku od 15 dana upisuje se u registar javnih glasila.

---

⁵ Stećak – Sarajevo (list za kulturu i društvena pitanja, Napredak); Sokol – Ljubuški (glasilo Vojne policije HVO); Branimir – Posušje (glasilo Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata HR HB); Nove Ravne – Ravne Brčko (glasilo općine Brčko-Ravne); Hrvatska misao – Travnik – Nova Bila (Općinsko vijeće i Općinski odbor HDZ Travnik); Glas Brotnja – Čitluk (glasilo Općinskog vijeća Čitluk); Privrednik – Vitez (glasilo kluba privrednika Vitez); Posavski glasnik – Orašje (osnivač Županije Posavka); Gospodarski glasnik – Mostar (glasilo Gospodarske komore HB Mostar); Livanjski pregled – Livno (list Općinskog poglavarstva Livna za Livnjake izvan Livna); Posavski list – Orašje (privatne mjesečne novine); Bobovac - Vareš (glasilo Općinskog vijeća i HKD “Napredak” Vareš); Plavi pogled – Zenica (glasilo Mladeži HDZ Zenica); Financijski propisi i praksa – Mostar (list Udruge računovođa i financijskih djelatnika – Mostar); Krijesnica – Zenica (list Ogranka Matice Hrvatske u Zenici); Motrišta – Mostar (list Ogranka Matice hrvatske Mostar); Statistički bilten – Mostar (Zavod za zapošljavanje HB); Šalji dalje – Mostar/Zagreb (list za mlade – Ziral); Osvit – Mostar (Hrvatski tromjesečnik za književnost i kulturu, Društvo hrvatskih književnika HB Mostar); Polet – Mostar (glasilo Udruge studenata Sveučilišta u Mostaru); Viteški kalendar – Vitez (izdavač HKD “Napredak”, godišnjak); Mostariensia – Mostar (časopis za humanističke znanosti Sveučilišta u Mostaru); Znanstveni glasnik – Mostar (časopis za prirodne i tehničke znanosti Sveučilišta u Mostaru); Naš glas – Mostar (glasilo Hrvatskih vojnih invalida domovinskog rata HR HB); Hrvatska misao – Sarajevo (glasilo ogranka Matice hrvatske Sarajevo); Glas sjeverozapadne Bosne – B. Luka/Zagreb (list Hrvata Banja Luke); Novi – Novi Travnik (list HKD Napredak); Službeno glasilo Općinskog vijeća općine Mostar – Mostar; Mladež (glasilo Mladeži HDZ BiH) – Mostar; Gimnazijalac – (glasilo Gimnazije Fra Grgo Martić) – Mostar; Jastreb – Kiseljak (glasilo treće gardijske brigade); Domovina – Sarajevo (list Bošnjačko-hrvatskog zajedništva); Pink Oglasnik – Mostar (izdavač poduzeće “Pink Panther”); Forum – Mostar; Hrvatski glasnik (glasilo Ogranka Matice hrvatske i HKD Napredak Soli)

⁶ U pripremi korišten časopis “Državnost” i istraživačko-analitička dokumentacija Media plana.

Kada su u pitanju štampani mediji Zakon ne predviđa diskriminatorne uslove koji bi ograničavali ili otežavali osnivanje javnih glasila.

Situacija je posve drugačija kada su u pitanju elektronski mediji. Sloboda osnivanja ovih medija ograničena je dodjeljivanjem frekvencije kao uslova za registraciju. Frekvenciju dodjeljuje Vlada na predlog Komisije koja je sastavljena po političkom kriterijumu i nije nezavisna. Osim toga, Vlada ima zakonsko ovlaštenje da svake godine vrši verifikaciju korišćenja frekvencije i njeno produženje i pored toga što zakon propisuje uslove za oduzimanje dodijeljene frekvencije. Arbitriranje države u dodjeli frekvencija i verifikacija predstavlja sredstvo u rukama vlasti za disciplinovanje neposlušnih medija.

U ovom dijelu zakonske regulative neophodne su hitne izmjene. Komisija koja odlučuje o dodjeli frekvencija mora biti nezavisna i sastavljena od predstavnika novinarskih udruženja, uglednih novinara i javnih radnika.

Krivičnopравни aspekt

Kada je u pitanju djelovanje medija prema javnosti, zakonodavstvo RS ne sadrži ograničenja koja bi izlazila iz uobičajenih okvira i opšteprihvaćenih standarda. Zakonska odgovornost postoji za iznošenje ili prenošenje neistina putem štampe ili drugih sredstava javnog informisanja koja mogu štetiti nečijoj časti i ugledu (kleveta), vrijeđanje drugog putem štampe ili drugih sredstava javnog informisanja (uvreda) i iznošenje ličnih i porodičnih prilika putem medija. U slučaju klevete izvršene putem medija zakonodavac propisuje kaznu zatvora do jedne godine. Za kvalifikovani oblik ovog djela (proizvedene teške posljedice za oštećenog) propisana je kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine. Za krivično djelo uvrede propisana je novčana kazna ili zatvor do šest mjeseci. Za krivično djelo iznošenja ličnih i porodičnih prilika predviđene su kazne kao i za klevetu.

Kod krivičnog djela klevete novinar se može osloboditi odgovornosti ako dokaže istinitost iznešenih činjenica, pa čak i ako dokaže da je imao samo osnovane razloge da povjeruje u istinitost onoga što je iznio. Zakonodavac u liberalizaciji odgovornosti putem medija ide još jedan korak dalje da propisuje nekažnjavanje za navedena djela (klevetu, uvredu i iznošenje ličnih i porodičnih prilika) ako su učinjena u vršenju novinarskog poziva bez namjere omalovažavanja. Postojanje namjere sud utvrđuje na osnovu izvedenih dokaza, imajući u vidu "način izražavanja i druge okolnosti".

Pored novinara, Krivični zakon o opštim odredbama propisuje odgovornost urednika pod uslovima : a) da je autor ostao nepoznat, b) da je informacija objavljena bez saglasnosti autora, i c) ako su u vrijeme objavljivanja informacije postojale stvarne ili pravne smetnje za gonjenje autora koje traju i dalje (smrt autora, bjekstvo iz zemlje). Urednik ili lice koje ga zamjenjuje neće biti odgovorno ako iz opravdanih razloga nije znao za neku od navedenih okolnosti. Pod istim uslovima zakon propisuje odgovornost izdavača, štampara i proizvođača.

Ovakva zakonodavna regulativa nikako ne ugrožava novinarske slobode. Ona je dobar pravni mehanizam za stvaranje odgovornosti novinarstva koje će poštovati privatnost građana i njihova prava i slobode. Međutim, u praksi je sve prisutnija agresivnost medija na koju ne reaguju ni oštećeni (pa tako ni sudovi), a ni profesionalne organizacije novinara. česta su uvredljiva, tendenciozna i maliciozna pisanja koja će ostati primjer novinarskog beščašća ("Oslobođenje"). Za pojedince iz vlasti često se iznose tvrdnje da su kriminalci, pljačkaši, izdajnici, kolaboracionisti i mafijaši, što u krivičnopravnom smislu ima elemente krivičnog djela. Oni na optužbe ne reaguju, što novinare samo ohrabruje da sa više nekritičnosti pribjegavaju paušalnim optužbama koje ruše autoritet profesije. Vlast je tako na perfidan način otupila oštricu medijske kritike i u velikoj mjeri kompromitovala medije. Tolerisanjem kvazi novinarske slobode i neodgovornosti vlast je gurnula medije u neprofesionalizam.

Zloupotreba novinarskih sloboda

Pored krivične odgovornosti novinara, mediji prema građanima i društvu imaju etičku odgovornost. Ova vrsta odgovornosti je ogledalo profesionalizma i veoma važan faktor demokratskog razvoja društva. Ona proizilazi iz načela objektivnosti i istinitosti informacija koje se pružaju javnosti. Nijansu razlikovanja krivične i etičke odgovornosti jednostavno je razumjeti na osnovu razlikovanja dvije stvari: proizvodnje vijesti i izražavanja mišljenja. Vijest je informacija o činjenicama koje moraju biti istinite, podložne dokazima i verifikaciji, ali i nepristrasno prezentirane. Vrlo često moguće je pristrasnom prezentacijom istinitih činjenica proizvoditi željeni politički efekat. To je medijska manipulacija.

Izražavanje mišljenja je iskazivanje misli o opštim idejama ili aktuelnim događajima i ono ne mora da podliježe istinitosti. Međutim, i mišljenje mora biti izraženo časno i etično. Pojednostavljeno rečeno, činjenice obavezuju, mišljenje je slobodno.

Vidjeli smo da zakonodavac sankcioniše samo iznošenje i neistinitih činjenica koje štete časti i ugledu. Zakonodavni okvir pruža novinaru ogromnu slobodu. Na distinkciji vijesti i izražavanja mišljenja moguće je vidjeti kako je novinarsku slobodu moguće zloupotrijebiti iznošenjem istine. Novinari to čine jednostranim informisanjem, pristrasnim prezentiranjem objektivnih činjenica i mišljenjem koje izražava stav političkih partija, pojedinaca i neformalnih grupa.

U društvu u medijskoj tranziciji potrebno je skretati pažnju na zaštite građana od etički neodgovornih novinara koji istinitim činjenicama manipulišu javnošću. To, svakako, ne bi trebao biti posao države i suda. Stvaranje profesionalnog i etički odgovornog novinarstva je posao urednika, redakcijskih kolegija i novinarskih asocijacija. Da li je neko negdje pročitao da se u zaštiti kodeksa profesionalne etike oglasio sud časti?

Zaštita novinarskih sloboda

Mediji su u svim nedemokratskim režimima bili na udaru vlasti. Svaka politika želi da ima, makar i posredan, uticaj na sve medije. U RS su zabranjene jedne novine (Ekstra magazin), suđena su dvojica urednika, uništena je eksplozivom jedna redakcija, državna štamparija je otkazala štampanje nezavisnim novinama, državne distributerske kuće odbijaju prodaju nezavisnih izdanja.

U svim slučajevima se radi o zloupotrebi vlasti. Kako se suprotstaviti državi koja funkcioniše na političkom voluntarizmu i u kojoj su sudovi instrument za sprovođenje stranačke politike? Nema drugog načina, osim profesionalizma koji će stvarati kritičku javnost kao korektiv vlasti i političke samovolje. (Branko Perić, predsjednik Nezavisne unije novinara RS)

Vijesti ukratko

Bombom na radio

Na Nezavisni studio Radio Milići (Republika Srpska) 15. maja u jedan sat noću nepoznato lice bacilo je eksplozivnu napravu od koje je pričinjena velika materijalna šteta.

Nezavisni studio nalazi se u kući Radomira Đinkića, koji sa porodicom stanuje na spratu, a eksplozivna naprava ubačena je u sobu u kojoj je gorjelo svjetlo. Srećom, u to vrijeme nikoga nije bilo u prostoriji, tako da u ovom bombaškom napadu niko nije stradao.

Prije ovog događaja dva novinara doživjela su neprijatnost zbog rada u ovoj radio stanici. U programu Nezavisnog studija inače zastupljene su sve političke partije, a neposlušnost lokalnim gazdama zamalo je mogla da završi tragedijom.

SFOR napusta predajnike SRT-a

SFOR obavlja pripreme za povlačenje sa TV predajnika Duge Njive na Trebavi, izjavio je u Doboju Robert Džonson, predstavnik Multinacionalne divizije “Sjever” sa sjedištem u Tuzli.

Pripadnici SFOR-a će se, kako je rečeno, povući i sa ostala četiri predajnika SRT-a početkom juna. Obezbjedenje TV predajnika vršiće pripadnici MUP-a Republike Srpske, a SFOR će i dalje kontrolisati da li se oni koriste u skladu sa postignutim dogovorom.

Signal SRT-a u Ljubinju

Poslije gotovo četiri mjeseca Ljubinje je ponovo dobilo signal Srpske televizije Banjaluka.

Ljubinje je jedino mjesto u istočnoj Hercegovini koje nije imalo signal Srpske TV, dok je program Srpskog radija emitovan s kraćim prekidima.

Adventistički radio “Glas nade”

Adventistički radio “Glas nade” (105,2 MHz) Sarajevo obilježio je 17. maja dvije godine rada. Prema riječima direktora Radivoja Konstantinovića ovaj radio samo je jedan u nizu od 286 radio i 3000 televizijskih stanica u svijetu koje nose naziv “Glas nade”. A ima ih u Italiji, Kini, Indiji, otoku Guam, Sloveniji, Zagrebu, Beogradu... Pastor Ivan Brehelmaher, direktor ADRE (Adventističkog dobrovoljnog rada) istakao je da je ovaj radio namijenjen svim uzrastima, pripadnicima svih religija, a da je njegov osnovni zadatak da očuva duh i vjeru pojedinca. U okviru obilježavanja godišnjice emitovanja upriličena je rasprava o temi: “Radio Glas nade – mjesto i uloga u postdejtonskoj Bosni”.

Radio “Novo Sarajevo”

Općinsko vijeće Novo Sarajevo donijelo je odluku o osnivanju JP Radio “Novo Sarajevo”, kao preduzeća od posebnog interesa. Sjedište buduće radio stanice biće u zgradi općine, a njome će upravljati Upravni odbor od pet članova.

Radio “Novo Sarajevo” finansiraće se iz budžeta općine, marketinških i drugih izvora. Pored proizvodnje i distribucije radio programa, ova stanica će se baviti i umnožavanjem audio, video i kompjuterskih zapisa.

Reditelj postao direktor

Na sjednici Vlade sarajevskog kantona za vršioca dužnosti direktora JP TV Kantona Sarajevo imenovan je Nedim Đuhrić, dosadašnji glavni reditelj TVBiH.

Kantonalna televizija u junu će početi emitovanje jednosatnog eksperimentalnog programa na 37 UHF kanalu, a finansiraće se iz kantonalnog budžeta. Sa RTVBiH potpisan je ugovor oko ustupanja opreme i dijela proizvodnih pogona. Program ove TV stanice sastojće se od nekoliko segmenata: Dnevnika i kantonalnih vijesti, dokumentarnog programa, emisija o Armiji i emisija o izbjeglicama, koje cine jednu trecinu stanovnika Kantona Sarajevo.

Trostruki izazov

Povodom pokretanja servisa “Novosti o medijima” pismom podrške obratio nam se Stephen Schwartz, generalni sekretar Sindikata novinara Sjeverne Kalifornije. U svom pismu on iznosi vlastiti stav o aktuelnoj medijskoj situaciji u BiH.

“Bosanski medijski radnici suočeni su sa trostrukim izazovom. Prvo, oni moraju ojačati svoju neovisnost uz sav respekt prema činjenici da politiku zemlje i dalje vode nacionalističke partije. Drugo, prisiljeni su da se bore sa snishodljivošću, patroniziranjem i uplitanjem stranih faktora. Treće, moraju se boriti da ostvare ekonomska i sindikalna prava.

Drugi problem je trenutačno najozbiljniji. Problem Bosne i njezinih odnosa sa međunarodnom zajednicom ne svodi se samo na pitanje da li su Evropa i US postupili pravilno kada su poslali svoje trupe kako bi spriječili dalje sukobe. Odluka je donesena, i niko ne dovodi u pitanje mudrost odluke o nastavku održavanja mira korištenjem stranih trupa. Međutim, održavanje mira ne bi trebalo da ima karakter okupacije. Na žalost, predstavnici međunarodne zajednice, težeći brzom rješenju i jos bržem razrješenju, uzimaju sebi za pravo da direktno upravljaju bosanskim medijima i da usmjeravaju razvoj nenacionalističkih partija.

Bosanski medijski pregaoci ne trebaju podučavanje kako da izvještavaju i o čemu da izvještavaju, niti instrukcije o drugim segmentima njihove profesije. U stvari, oni mogu mnogo toga da nauče novinare iz svijeta o snalaženju u ratnom vrtlogu i odbrani multikulturalnosti. Zbog toga je apsurdno da stranci planiraju upravljanje bosanskim medijima. Bosanski mediji trebaju najveći stepen slobode, osim u slučajevima kao što je SRT Pale, koja je sredstvo propagande prurušeno u novinarstvo, i hercegbosanske enklave u kojoj je medijski pluralizam zakonski zabranjen. Bosanski mediji će se razvijati samostalno ili neće nikako”, poručuje, pored ostalog, u svom pismu Stephen Schwartz.

Godišnji izvještaj Reportera bez granica

Razbijati zid ćutanja

Reporteri bez granica (Reporters Sans Frontieres – RSF) su uticajna i ugledna međunarodna organizacija sa sjedištem u Parizu, koja posredstvom svojih ureda u preko 20 zemalja svijeta, neprestano upozorava na stanje novinarskih sloboda u svijetu, te nastoji da se ono poboljša. Osim stalnog monitoringa stanja medijskih sloboda, *Reporteri* takođe pomažu novinare i medije koji su žrtva represije, bilo državnih i političkih struktura, bilo para vojnih i para policijskih snaga. *Reporteri* takođe iniciraju i podstiču debate na temu slobode štampe, organizuju konferencije, seminare i radionice o širokoj lepezi novinarskih pitanja – od problema u svakodnevnom radu novinara, pitanja profesionalne etike, preko zaštite izvora informacija, do novih komunikacijskih tehnologija.

Međutim, njihov godišnji izvještaj o stanju slobode štampe u svijetu pobuđuje poseban interes i iščekuje se sa velikom pažnjom, ne samo među novinarima, teoretičarima i istraživačima medija, sociolozima i sličnim profilima, nego i među političarima.

Polazna teza Reportera “Zašto godišnji izvješta(i)?” – jeste razbijanje izolacije, ili zida ćutanja oko ubijenih, nestalih, zatočenih, hapšenih, mučenih, napadanih, ili na sličan način zlostavljanih novinara. Kao i u slučaju njujorškog Komiteta za zaštitu novinara, polazni kriterij je da su novinari stradali, ili bili žrtve radi svog poziva, odnosno na novinarskom zadatku.

Reporteri imaju svoju posebno razrađenu metodologiju, kategorijalni aparat i formulisanu strukturu nasrtaja na profesiju. Kroz bogatu i dugogodišnju praksu iskristalisalo se osam kategorija :

- **Ubijeni novinari ;**
- **Nestali novinari ;**
- **Zlostavljani novinari ;**
- **Zatvarani novinari ;**
- **Hapšeni novinari ;**
- **Napadani novinari (fizički pretučeni na zadatku i sl.) ;**
- **Novinari žrtve raznih prijetnji ;**
- **Pravni i ekonomski pritisci na novinare (prijetnje sudskim sporom i sl.)**

Reporteri takođe prate koliko je slobodan protok informacija, kako na domaćem, tako i na međunarodnom planu, te kakve se prepreke cirkulisanju informacija.

Mada se sa zadovoljstvom konstatuje kako je u prošloj godini ubijeno “samo” 26 novinara u svijetu, što je znatno manje u odnosu na prethodne godine, prema raspoloživim podacima, na početku ove godine još oko 90 novinara leže po zatvorima. Od 185 država članica Ujedinjenih nacija, samo oko tridesetak njih u cijelosti poštuju slobodu štampe. U pedesetak zemalja sloboda štampe se, manje ili više, poštuje; u 80 država stanje je loše, a u preostalih tridesetak izuzetno loše.

Ne iznenađuje činjenica kako stanje medijskih sloboda koincidira sa stanjem demokratskih procesa i ljudskih prava. Postoje čitave regije u Africi i Aziji gdje sloboda izražavanja jednostavno ne postoji. Što se tiče Evrope, zabrinjava što je zaustavljen obećavajući trend započet početkom devedesetih godina u državama bivšeg Varšavskog ugovora i u bivšoj Jugoslaviji.

(Priredio D.B.)

Poštovani čitaoci

Media plan i Safax od 18. maja nalaze se na novoj adresi i koriste nove brojeve telefona:

Patriotske lige 30/III (Arhitektonski fakultet), 71000 Sarajevo;

Tel/fax: 071 206 542, 213 078, 213 251